

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

**Výnos spotřebních daní v kontextu nákladů na léčbu
konzumentů zdaněných komodit**

Bc. Zdeněk Daněk

© 2018 ČZU v Praze

Souhrn

Obsahem této diplomové práce je zjištění relativního přínosu do státního rozpočtu České republiky z výběru spotřebních daní během uplynulých let. Konkrétně se jedná o daň z lihu, z piva, z vína a meziproductů a daň z tabákových výrobků. Porovnávají budou zmíněné příjmy do státního rozpočtu v podobě spotřebních daní s výdaji státního rozpočtu vynaloženými na léčbu onemocnění vzniklých konzumací daných komodit, které jsou předmětem daných spotřebních daní, tj. alkoholu a tabákových výrobků. V závěru diplomové práce bude zhodnocena efektivita těchto spotřebních daní, popřípadě navrhnutá úprava daného systému.

Klíčová slova:

spotřební daně, výnos ze spotřebních daní, náklady na zdravotnictví, alkoholismus, tabákové výrobky, závislost, Lafferova křivka, stínová ekonomika

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Tato diplomová práce se zabývá komparací výnosů ze spotřebních daní uvalených na tabákové a alkoholické výrobky v kontextu nákladů na léčbu zdravotních komplikací způsobených konzumenty těchto jednotlivých komodit.

Cílem této diplomové práce je tedy určit, zda výnosy z těchto spotřebních daní pokrývají odhadované výdaje státního rozpočtu vynaložené na zdravotní péči osob se zdravotními problémy, vzniklými v souvislosti s užíváním alkoholických nápojů a tabákových výrobků. Závěrem práce bude zhodnocena efektivita těchto spotřebních daní v ČR v kontextu zjištěných, nepřímo vyvolaných zdravotních nákladů státu.

Metodika

V úvodu práce jsou pomocí odborné literatury, směrnic EU a zákona o spotřební dani vysvětlena teoretická východiska a sepsána rešerše, které pomůžou pochopit jednotlivé části vlastní práce. Následně je definována problematika klíčových závislostí způsobených užíváním alkoholu a tabákových výrobků. Teoretická část rovněž obsahuje výsledky z dosud uveřejněných studií souvisejících s tématem práce.

Analytická část práce se zabývá převážně studií výnosů ze spotřebních daní a nákladů na zdravotnictví vynaložených státem, které vznikají spotřebou těchto komodit. Následuje porovnání těchto příjmů v podobě spotřební daně z tabáku a alkoholu s výdaji státního rozpočtu na léčbu kuřáků a alkoholiků. Práce se snaží zahrnout komplexní pohled a maximální okruh možných dopadů způsobených užíváním zdaněných komodit.

Závěr

Samotná práce je rozdělena na dvě části. Zatímco první část se věnuje výpočtům jednotlivých výnosů a nákladů souvisejících s kouřením a pitím alkoholu, druhá část je zaměřena na samotnou komparaci těchto výsledků.

Samotná komparace výnosů spotřební daně z tabákových výrobků a nákladů vynaložených na léčbu pacientů trpících zdravotními komplikacemi na následky kouření prokázala, že výnosy nejenom pokrývají tyto náklady, ale dokonce je výrazně převyšují. Od roku 2006, do kterého náklady stále převyšovaly výnosy, se bilance začala naklánět výrazně ve prospěch výnosů. Od té doby do roku 2015 se tak stát dostává díky kuřákům každoročně do plusu bezmála 10 mld. Kč.

U komparace v souvislosti s alkoholem je zapotřebí rozlišovat náklady na zdravotní péči a celkové náklady vynaložené státem, zahrnující i náklady nepřímo způsobené konzumací alkoholu. Odpověď na otázku, zdali spotřební daň z alkoholu pokrývá výdaje na léčbu alkoholiků, můžeme odpovědět jednoznačné ano. Dle dostupných zdrojů se jedná o jednoznačný poměr, kde výnosy dosahují každoročně zhruba 11 miliard Kč, zatímco léčba dosahuje pouhých 1,2 miliardy korun. Aby výsledek zobrazoval skutečnost co nejuvěrněji, byly výnosy spotřební daně sníženy o nepravdělné konzumenty, čímž se dostaly zhruba na polovinu. Celková bilance však stále směřuje ve prospěch výnosů spotřební daně a to ve výši kolem 4 miliard korun za rok.

Otázka, zdali spotřební daň z alkoholu pokrývá veškeré náklady způsobené konzumací alkoholu, dosahuje však odlišných výsledků. S konzumací alkoholu vznikají vedlejší náklady například v souvislosti s kriminalitou nebo dopravními nehodami. Tyto náklady, které je stát nucen každoročně vynakládat, podle odhadů přesahují 16,3 mld. Kč. Tím je celkově konzumace alkoholu pro stát ztrátová a to okolo 5 miliard ročně.

Zařadíme li tabák a alkohol do jedné skupiny legální návykové látky, celková bilance vychází pro státní rozpočet za zkoumaná léta 1998-2015 ztrátová. Je to způsobeno převážně vysokými nepřímými náklady v rámci problematiky s konzumací alkoholu. Od

roku 2009 však celková bilance dosahuje již kladných hodnot, a tak lze konstatovat, že systém je nastavený v rámci příjmů optimálně.

Z ekonomického hlediska stát vydělává na kuřácích nemalé částky, které výrazně převyšují náklady. V případě alkoholu tomu tak však není. Vzali bychom v potaz negativní sociální dopady způsobené konzumací alkoholu, lze považovat alkohol za jednoznačné zlo jak pro státní kasu, tak pro společnost. Bohužel však není v moci státu, aby byla spotřeba alkoholu do budoucna nějak výrazně ovlivněna. Je jen na nás, s jak vysokou tolerancí se budeme stavět ke konzumaci alkoholu, který pravděpodobně způsobuje jak zdravotní, tak převážně sociální problémy ve vyšším měřítku, než veškeré zakázané návykové látky dohromady.

Seznam vybraných zdrojů:

CZÉMY, Ladislav, Hana SOVINOVÁ a Věra KERNOVÁ. *Užívání tabáku a alkoholu v České republice* [online]. 2014. ISBN 978-80-7071-335-8. Dostupné také z:

http://www.szu.cz/uploads/documents/czyp/zavislosti/TabakAlko2004_2013.pdf

KOLEKTIV AUTORŮ SDRUŽENÍ SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 978-807-3672-232.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: [současné poznatky a perspektivy léčby]*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2007, 170 s. ISBN 978-807-3672-676.

PHILIP MORRIS. *Public Finance Balance of Smoking in the Czech Republic* [online]. USA, 2000. Dostupné také z:

https://www.tobaccofreekids.org/assets/content/what_we_do/industry_watch/philip_morris_czech/pmczechstudy.pdf

Výdaje na zdravotnictví. *ÚZIS: Ústav zdravotnických informací a statistik v ČR* [online].

2014 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/en/category/tematicke-rady/ekonomika-financni-analyzy/vydaje-na-zdravotnictvi>